

Landskap: Skåne Upptecknare: Marie Richter
 Härad: Berättare: Hilmer Törnkvist
 Socken: Malmö Berättarens yrke: typograf
 Uppteckningsår: 1962 Född år 1888 i Malmö

Titel: Livandets av årshögstiden. s. 1-4.

Dop. s. 4

Födelsedag. s. 4.

Brevlöp. s. 4-5.

Begravning. s. 5.

Första biografen. s. 5.

" fotografen. s. 5.

Gränns. s. 6.

Teater. s. 6.

Långföreningar. s. 7

Utbildning till typograf, arbetstiden o löv-
m. m. s. 7.

ACC. N:R M.16655:1

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Det var julmarknad med butiker på torget, olika organisationer var där som Frälsningsarmen t.ex. Gran köptes på torget, offentlig gran förekom ej. Säger till julgranen gjorde vi själva. Ljus stöptes ej, vi hade ljus i fönstren. Väggbonader, ingen krubba, ingen kärva. En gris köptes alltid till jul. Gjorde revbensspjäll och sylta som åts med rödbetor. Julbord, men inga julhögar. Åt gröt med mandel, grötrim, "gjorde så gott vi kunde, gick runt familjen." Efter gröten delades julklapparna ut, inte så stora saker. Gottebord hade vi sedan. Gjorde Fekar som "nötter i hanna". "Hade di rätt fick di dö." Efter julottan då kyrkorna var mycket fulla fick vi frukost, grisfötter, sylta och rödbetor. Mellan jul och nyår många kalas. Var på maskeradbal som Malmö arbetarförening hade ordnat. Var då 16 - 18 år gammal. Mor sydde sjömanskostym. Gravarna smyckades till jul, lade på mosskrans.

Nyårsafton. När man ätit och druckit gick man på nyårsvaka. Fanns i kyrkor och i Folkets hus. Brukade säga till varandra, hoppas

ACC. N:R M. 16655:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

det skall bli likadant till nästa år.

Trettondagen högtidligt. Kalas. Tjugondagen, ktonprinsens

husarer blåste ut julen liksom de blåst in den.

Kyndelsmässta och Vårfrudagen ingenting.

Under fastan äts "bullamjöl" till efterrätt fastlagstisdagarna

6 veckor i rad. Det var en bulle med varm mjölk.

Påsk. Blå måndag, vit tisdag, askonsdag, skärtorsdag, långfredag,

skitta lördagen och vackra söndagen. Torsdagen klippte vi remsor

och satte på fölk, sattes fast i ryggen som riktiga svansar.

Kunde sättas på första bästa, "den klipper vi, där sätter vi en".

På långfredagen mycket stilla, inga nöjen. På påskaften äts ägg,

de var färgade med köpta äggfärger. Inga ägglekar. "Det fanns

di som sprang från hus till hus med kvast och kaffekittel.

Valborgsmässoaften högtidligt, berättaren osäker om huruvida det

funnits eldar. Man skulle byta kläder från vinter till sommar

den dagen, 1:a oktober byttes igen.

Första maj, stor uppslutning till demonstrationstågen när vberätta-

ACC. N:R M. 16655:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ren var lite äldre. "Hållt sig mest i stan". I parker och på kaffeer
fanns musik, både privat och sådan som organisationer stod bakom.
Teknologerna började rätt tidigt ha musik och marschera till
slottsparken. Till Margaretapaviljongen gick många.

Kristihimmelsfärdsdag dans i Folkets park, konserter och musik.
Pingst, tog ej hem löv. "Kotym att de körde till bokskogen". Det
var mest ungdom~~ar~~ som körde. Hyrde en charabang, och hade med sig
korg med mat. Musik på dansbana i bokskogen.

Trefaldighet firade de inte.

Midsommar. Majstång och lövhydda fanns på var gård. Fruarna hade
kaffe i lövhyddan. Körde ut vid Bergsgatan, klev upp i träna och
tog grenar. Kransar hängde i majstången. På en del gårdar lejde
de folk . De fick kaffe och snaps och gick runt med hatt för att
få "spelmanspengar." Mest spelade man harmonika och gitarr. Gick
från gård till gård och stannade där det var bra musik. Höll på
hela natten. I Folkets park var det också dans.

Mikelsmässa. På landet bytte de plats, "Mikelsbal gjorde di alltid

ACC. N:R M. 16655:4

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

där i Moriskan i Folkets park". "Då var de till sta'n och handla och sån't."

Alla Helgons dag firades ej.

Mårtens afton, "lite festligt , kyckling eller så, en kotym som di hållt mycket på."

6 nov. Samlades runt statyn på Stortorget, fackeltåg och sång..

Lucia och Tomasmässa firades ej. Adventsljus fanns i berättarens hem.

Dop. Rätt ofta hade de dopet hemma. Nära bekanta eller släktingar blev gudfar och gudmor. Om föräldrarna dog var de ansvariga för barnets fostran. Gav dem en peng. De mesta gav något. Dopdräkt hyrdes. I kyrkan ägde dopet rum efter högmässan. Barnen föddes i hemmet. Ingen kyrktagning.

Födelsedag firades mest. Hade kamrater hemma, lite dans ibland. 2:a lysningsdagen fick de presenter och dl. Många gick i kyrkan och hörde när de läste upp. Bröllopsmiddagen vanligen i hemmet, ibland hyrdes någon lökal. Pantlekar och dans på bröllopet. Dansa så brudkronan flög av. För 25 år sedan hade berättaren varit

ACC. N:R M. 16655:5.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

på en lotsdotters bröllop i Skanör. Där tågade brudtärnorna, brudparet och hela följet i procession från stationen till kyrkan. Dödsfall. Brukade dra vitt för fönstrena, vita lakan överallt. I Skanör flaggade alla på halv stång när någon dött. Begravningskort skickades ut. Liket stod på parad i lägenheten. Entreprenören skulle lägga en sax vid fötterna på kvinnlig person som dött (Malmö). Ögonlocken skulle bli nere. Granris på gatan. När likvagnen kom, ibland hade de både bilar och droskor, hästarna hade svarta täcken, skulle de som skulle prestavera bjuda kuskarna på begravningskonfekt, och vin eller konjak. Deras bästa vänner bar prestaverna. I lägenheten fick alla kaffe m.m. innan. En prestaverade för liket och gick före processionen och en prestaverade för de anhöriga. ~~Kar~~ Kran-sar ha funnits länge. Första biografen var Kocks biograf där Södertull är nu. Var som en låda med stolar i. Grammofonmusik, sedan blev det bättre med piano. Spelade bara små bitar, inga hela filmer. Ohm första fotografen. Satt i stora karmstolar. Det fanns fotografi-

ACC. N:R M. 16655:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

album med sammet utanpå och spänne att spänna om det.

Var springschas i Envalls bokhandel, vi hade alla sorters litteratur, nyinkommen annonserades om i tidningarna. På tobaksmonopolet på Västergatan hade de en högläsare som gick från avdelning till avdelning och läste tidning. Nyheterna lästes upp. Fanns inte så mycket på bibliotek förr, ovanför Tunneln låg ett, inga läsecirklar. Mest lästes bland arbetarklassen enklare s.k. 25öres romaner. Tavlor ställdes ut på marknaderna.

Där som nu är Hippodromen var Olanders cirkus. Det kostade 50 öre på hyllan, där fanns disk med servering. Vattenpantomim. Tjugofem man från husarerna skulle ta av mattan från bassängen. Det var 1908. Några satt i en båt och slog över och kom i vattnet.

Berättaren var i femtonårs åldern statist på Malmö gamla teater. De spelade "Jorden runt..." Gick under och jämnade vågor, andra akten låg vi däruppe och snöade papper och bomull. Leanders sällskap på Hippodromen spelade revy. Reste till Västerås med Maria von Emmeritz och var med i en fäktscen. I Malmö spelade Elsa Karlberg Hansens

ACC. N:R M. 16655:4.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

sällskap "Köska Susanna". Skådespelarna fick resa omkring mycket, de var mycket fattiga. Köpte kryddsill och flott i speceriaffären. En balettflicka tjänade 250 kr i månaden omkr. 1920.

Amatörteaterklubbar fanns en del. Var med i en som hette "Glatt humör". Köpte små enaktare i bokhandel. En pjäs hette "Tre man om en kvinna". Spelade ett par tre gånger, hyrde ett rum på hotellet i Arlöv och spelade där, en annan gång spelade man på ett kaffé. Dans efteråt. Spelade bara ett år, kassören förskingrade kassan. "Det fanns en del som hade såna sällskap för att komma ihopa." Många sångföreningar, en som heter "Lyran" finns kvar.

Det tog 4 år att bli typograf, utbildades på sättare Solbergs Tryckeri. Arbetsdagen var 10 tim. fick 6,30 kr i veckan första året, som utlärd 24,50 kr i veckan, nu har de 85 kr i veckan 1:a året. Var ute och praktiserade flera år i olika städer i Sverige innan jag återvände till Malmö.